

Магістерська

**РОЛЬ ОЧІКУВАНЬ ПОДРУЖЖЯ У ФОРМУВАННІ
МІЖОСОБИСТІСНИХ ВЗАЄМИН ТА ЇХ
ПСИХОКОРЕКЦІЯ**

Студент Сокур Вікторія Анатоліївна

Науковий керівник Яцюк М.В.
Кандидат психологічних наук, доцент.

Об'єкт дослідження – рольові очікування подружжя.

Предмет дослідження – особливості впливу рольових очікувань подружжя на характер міжособистісних взаємин.

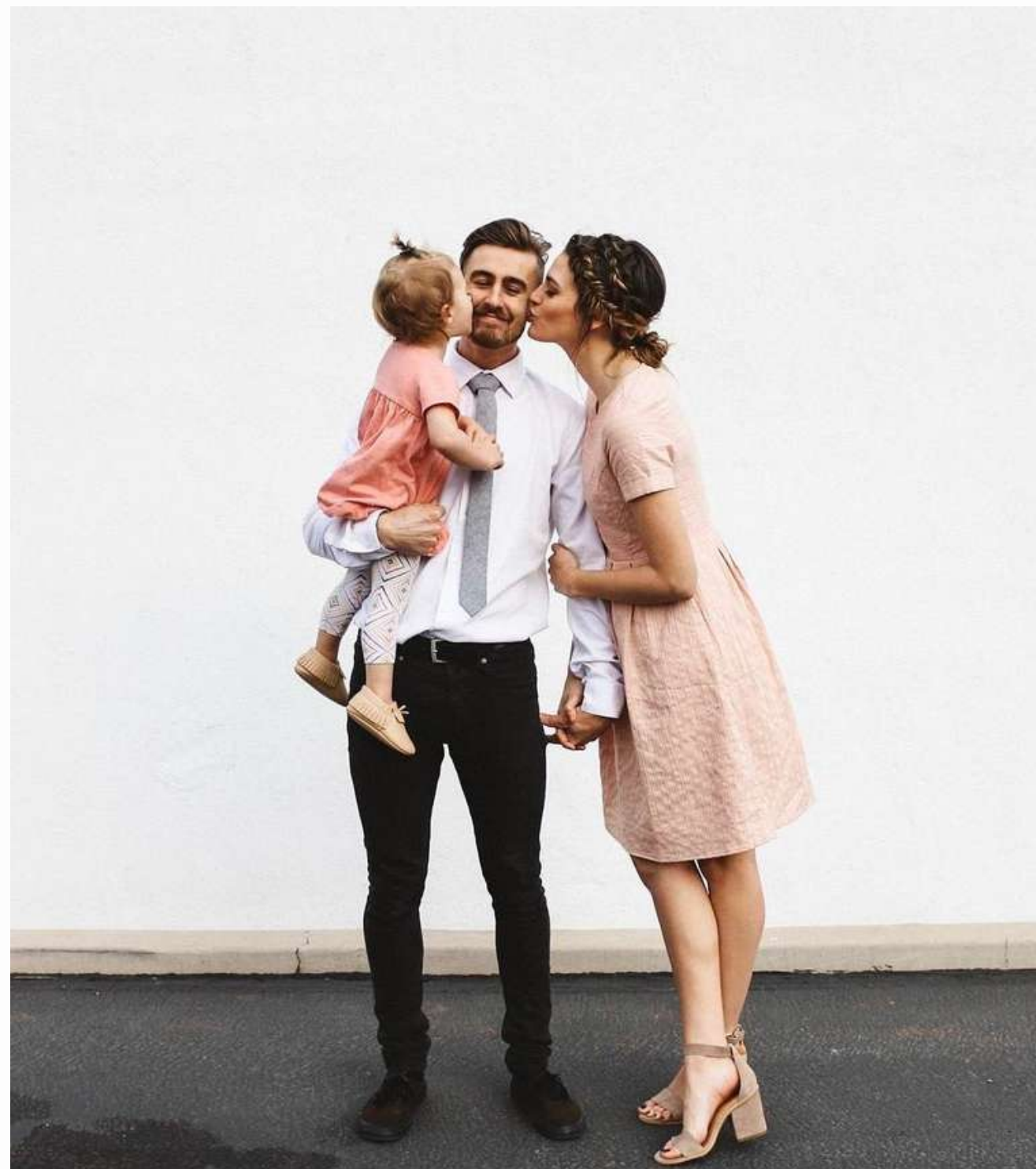
Гіпотеза дослідження – узгодженість сімейно-рольової взаємодії залежить від особистісних властивостей партнерів та типів міжособистісної поведінки подружжя, а саме від ступеню прив'язаності до партнера та рівня гнучкості у сприйманні себе та свого шлюбного партнера.

Добавить Мета дослідження – визначити особливості впливу рольових очікувань подружжя на характер міжособистісних взаємин.основной текст

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати поняття рольових очікувань в структурі міжособистісної взаємодії у науковій літературі.
2. Розробити програму емпіричного дослідження рольових очікувань подружжя як складової сімейно-рольової взаємодії.
3. Експериментально визначити особливості рольових очікувань як компоненту міжособистісних взаємин.
4. Розробити та апробувати програму психокорекції неузгоджених рольових очікувань подружжя.

Методи дослідження. У дипломній роботі використано комплекс теоретичних та емпіричних методів. Теоретичні: системно-структурний аналіз психологічної та спеціальної літератури з проблеми дослідження для обґрунтування моделі та показників вимірювання очікувань, визначення рівня їх сформованості у досліджуваних (методи узагальнення, порівняння, абстрагування та ін.). Емпіричні методи психодіагностики (опитувальник “Рольові очікування й домагання у шлюбі” О. Волкової, Г. Трапезнікової; опитувальник міжособистісних стосунків Т. Лірі; опитувальник міжособистісних стосунків В. Шутца та опитувальник “Велика П’ятірка” Р. Мак-Крайя і П. Коста). Методи математичної обробки результатів експериментального дослідження (статистичний аналіз, кореляційний аналіз, порівняльний аналіз).

Надійність та вірогідність дослідження забезпечено методологічним обґрунтуванням вихідних теоретичних положень, використанням комплексу взаємодоповнюючих методів дослідження, адекватних об’єкту, предмету, меті та завданням дослідження, репрезентативністю вибірки, поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих емпіричних даних.

Теоретичний висновок першого завдання полягає у очікуваннях в структурі особистості, що виступають у вигляді ролей, роль як програма, яка відповідає очікуваній поведінці людині, яка займає певне місце в структурі тієї чи іншої соціальної групи та виконують наступні функції:

- упорядкування системи відносин і взаємодії в групі;
- саморегуляція діяльності суб'єкта і його життя в цілому, результатом якого є розробка позиції у ставленні до ймовірного протікання подій;
- стандартизація та типізація взаємодії відповідно до виконуваних ролей;
- організація і координація взаємодії, виявлення відхилень від нормального перебігу подій, корекцію перебігу взаємодії для успішної поведінки;
- оцінка подій під кутом бажаності або небажаності для суб'єкта.

Розподіл рівнів сімейних цінностей подружжя (N=40)

+

Сфери сімейних цінностей	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%
Інтимно-сексуальна	6	15,0	25	62,5	9	22,5
Особистісної ідентифікації	3	7,5	25	62,5	12	30,0
Господарсько-побутова	2	5,0	27	67,5	11	27,5
Батьківсько-виховна	2	5,0	24	60,0	14	35,0
Соціальної активності	0	0	25	62,5	15	37,5
Емоційно-терапевтична	1	2,5	23	57,5	16	40,0
Зовнішньої привабливості	1	2,5	28	70,0	11	27,5

□

Розподіл рівнів узгодженості сімейних цінностей (N=40)

Сфери сімейних цінностей	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
	Абс. зн.	У %	Абс. зн.	У %	Абс. зн.	У %
Інтимно-сексуальна	3	15,0	12	60,0	5	25,0
Особистісної ідентифікації	6	30,0	3	15,0	11	55,0
Господарсько-побутова	2	10,0	7	35,0	11	55,0
Батьківсько-виховна	3	15,0	6	30,0	11	55,0
Соціальної активності	3	15,0	8	40,0	9	45,0
Емоційно-терапевтична	2	10,0	9	45,0	9	45,0
Зовнішньої привабливості	2	10,0	9	45,0	9	45,0

Гендерний розподіл рівнів вираженості типів міжособистісних взаємин(N=40)

Октанти		Рівні							
		Низький		Середній		Високий		Екстремальний	
		Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.	Чол.	Жін.
		У %	У %	У %	У %	У %	У %	У %	У %
1	Авторитарний	10,0	15,0	45,0	25,0	35,0	50,0	10,0	10,0
2	Егоїстичний	25,0	30,0	60,0	50,0	15,0	20,0	0	0
3	Агресивний	25,0	20,0	55,0,0	50,0	20,0	25,0	0	5,0
4	Підозрілий	35,0	45,0	25,0	30,0	35,0	10,0	5,0	15,0
5	Підпорядкований	40,0	20,0	35,0	50,0	15,0	20,0	10,0	10,0
6	Залежний	30,0	30,0	50,0	50,0	15,0	20,0	5,0	0
7	Дружелюбний	15,0	20,0	50,0	25,0	30,0	50,0	5,0	5,0
8	Альтруїстичний	15,0	15,0	35,0	20,0	40,0	35,0	15,0	30,0

**Рівні прояву потреб міжособистісної взаємодії у шлюбних
партнерів (N=40)**

Області міжособистісних потреб		Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
		Абс. зн.	У %	Абс. зн.	У %	Абс. зн.	У %
Ie	Включення себе	12	30,0	25	62,5	3	7,5
Iw	Включення інших	24	60,0	6	15,0	10	25,0
Се	Контроль себе	19	47,5	14	35,0	7	17,5
Cw	Контроль інші	19	47,5	18	45,0	3	7,5
Ae	Афект свій	18	45,0	21	52,5	1	2,5
Aw	Афект інших	15	37,5	17	42,5	8	20,0

Рівні розподілу первинних факторів рис особистостей (N=50)

Характерологічні ознаки	Рівні розподілу ознак характеру					
	Низький		Середній		Високий	
	Аб. зн.	У %	Аб. зн.	У %	Аб. зн.	У %
Екстраверсія / інтроверсія	21	42,0	15	30,0	14	28,0
Прив'язаність / усамітненість	16	32,0	16	32,0	18	36,0
Самоконтроль / імпульсивність	17	34,0	17	34,0	16	32,0
Емоційна стійкість / нестійкість	18	36,0	26	52,0	6	12,0
Експресивність / практичність	24	48,0	23	46,0	3	6,0

Рольові очікування подружжя виявляються у значущості для подружжя певних сфер сімейних цінностей. Найбільш важливими виявилися сфери соціальної активності та емоційно-терапевтична, особливе значення яким надають саме жінки та спостерігається помітне недооцінювання інтимно-сексуальної сфери шлюбних стосунків, перевагу яким віддають чоловіки. Узгодженість сфер значущості утворює загальну узгодженість сімейних цінностей подружжя. Тенденція до ціннісної узгодженості спостерігається, насамперед, між сферою особистісної ідентифікації, господарсько-побутовою, батьківсько-виховною функціями. Низький рівень узгодженості виявлений у інтимно-сексуальній сфері.

Структура програми корекції неузгоджених очікувань подружжя

№ зустрічі	Завдання консультативної зустрічі	Вправи та методики
1	Визначення бажаного та реального розподілу сімейних ролей	Вправа “Біль про права сім’ї”
2	Усвідомлення рольових очікувань подружжя та механізмів їх виникнення	Вправа “Парад стереотипів”
3	Визначення та узгодження подружніх цінностей	Вправа “Древо сімейних цінностей”
4	Розширення меж сприймання подружнього партнера	Методика “Рефреймінг”
5	Визначення та закріплення позитивних змін рольової взаємодії подружжя	Вправа “Шлюбний контракт”

Зміни показників рівня рольової адекватності подружжя учасників корекційного експерименту

Рівні рольової адекватності подружжя	Експериментальна група ($n_1=14$)						Контрольна група ($n_2=14$)					
	До експ-ту		Після експ-ту		Різниця		До експ-ту		Після експ-ту		Різниця	
	Абс. зн.	У %	Абс. зн.	У %	Абс. зн.	У %	Абс. зн.	У %	Абс. зн.	У %	Абс. зн.	У %
Високий	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Середній	1	7,0	2	14,0	1	7,0	0	0	1	7,0	1	7,0
Низький	1	7,0	8	57,0	7	50,0	3	21,0	3	21,0	0	0
Дизадекватний	12	86,0	4	29,0	8	57,0	11	79,0	10	72,0	1	7,0

Зміни показників узгодженості сімейних цінностей подружжя

учасників корекційної програми

Сфери сімейних цінностей подружжя	Рівні узгодженості сфер сімейних цінностей	Експериментальна група			Контрольна група		
		До експ-ту	Після експ-ту	Різниця	До експ-ту	Після експ-ту	Різниця
		У %	У %	У %	У %	У %	У %
Інтимно-сексуальна	Високий	42,8	28,4	14,4	0	0	0
	Середній	42,8	57,2	14,4	85,6	85,6	0
	Низький	14,4	14,4	0	14,4	14,4	0
Особистісної ідентифікації	Високий	42,8	42,8	0	42,8	42,8	0
	Середній	0	57,2	57,2	28,4	57,2	28,8
	Низький	57,2	0	57,2	28,4	0	28,4
Господарсько-побутова	Високий	28,4	57,2	28,8	42,8	42,8	0
	Середній	57,2	42,8	14,4	42,8	42,8	0
	Низький	14,4	14,4	0	14,4	14,4	0
Батьківсько-виховна	Високий	71,6	71,6	0	42,8	42,8	0
	Середній	0	28,4	28,4	42,8	14,4	28,4
	Низький	28,4	0	28,4	14,4	42,8	28,4
Соціальної активності	Високий	14,4	42,8	28,4	42,8	42,8	0
	Середній	42,8	57,2	14,4	28,4	42,8	14,4
	Низький	42,8	0	42,8	28,8	14,4	14,4
Емоційно-терапевтична	Високий	42,8	71,6	28,8	28,4	28,4	0
	Середній	42,8	28,4	14,4	71,6	57,2	14,4
	Низький	14,4	0	14,4	0	14,4	14,4
Зовнішньої привабливості	Високий	14,4	57,2	42,8	57,2	28,4	28,8
	Середній	57,2	42,8	14,4	42,8	71,6	28,8
	Низький	28,4	0	28,4	0	0	0

Результатом впровадження програми психокорекції неузгоджених очікувань подружжя стало підвищення рівня узгодженості сімейних цінностей та підвищення рівня рольової адекватності подружніх партнерів у сферах соціальної активності, емоційно-терапевтичній, господарсько-побутовій та сфері зовнішньої привабливості, що підтверджує ефективність запропонованої програми.

1. Під рольовими очікуваннями ми розуміємо сподівання щодо такої поведінки іншої людини, яка відповідає її рольовому статусу.
2. Формуються очікування під впливом соціального середовища за допомогою таких механізмів як статево-рольова ідентифікація гендерних стереотипів, сімейні установки і складають компонент функціонально-рольової структури сім'ї.
3. Очікування в структурі особистості виступають у вигляді ролей.
4. Рольові очікування подружжя виявляються у значущості для подружжя певних сфер сімейних цінностей.
5. Рольові очікування, їх узгодженість певною мірою пов'язані з типами міжособистісної взаємодії.
6. Вивчення міжособистісних потреб у комунікації шлюбних партнерів встановлено низький рівень інтересу у активній взаємодії та реалізацію контролю взаємин.
7. Ефективним засобом корекції неузгоджених рольових очікувань є психологічні консультації.

Таким чином, результати нашого дослідження довели значну роль очікувань як компонента сімейно-рольової взаємодії на характер міжособистісних взаємин. Перспективою дослідження рольових очікувань подружжя є вивчення ефекту “очікувань” подружжя відповідно до різних сфер сімейно-рольової взаємодії.